

Information om FINNSAM

Postgironr Sverige 646 27 77-1
Postgironr Norge 0533.3489440
Medlemsavgift 2005–06 110 SEK (55 SEK för 2004).

Kassör och adresslista:

Tor Eriksson, Västra Nobelgatan 22, SE-703 55 ÖREBRO
Tel: (0)19-12 08 84 <tor.eriksson@telia.com>

Skogsfinska bibliografin:

Lars-Olof Herou, Gästgivaregatan 12, SE-771 53 LUDVIKA
Tel: (0)240-169 60 <loherou@hotmail.com>

Forskarkatalog:

Christina Norlander. Tel. 0240-754 25 <christina.norlander@telia.com>

Redaktör för FINNSAM-info:

Elisabeth Thorsell, Hästskovägen 45, SE-17739 JÄRFÄLLA
Tel. (0)8-580 188 97. <elisabeth@etgenealogy.se>

Ledningsgrupp 2004-2005

Mellannorrland (s-k) Maud Wedin, Bergalid 3, SE-791 32 FALUN
Tel: (0)23-228 64 <maud.wedin@telia.com>
(suppl) Gränt Wallin, Nyland <grant.vallin@spray.se>

Gävle-Dala/Orsa Maths Östberg, V. Ösavägen 40, SE-822 91 ALFTA
Tel:(0)271-101 68 <finnskogsmuseet@swipnet.se>
(suppl) Barbro Sindler, Falun <bsi@telia.com>

Bergslagen Lars-Olof Herou, Gästgivaregatan 12, SE-771 53 LUDVIKA
Tel: (0)240-169 60 <loherou@hotmail.com>
(suppl) Christer Nilsson, Karlstad <christer.nilsson@kil.se>

Tiveden Lena Gribing, Anderstorp, SE-695 94 FINNERÖDJA
Tel: (0)584-202 86 <lena.gribing@telia.com>
(suppl) Ingrid Gustafsson, Finnerödja

Värmland Arne Vannevik, Brunndalsvägen 5, SE-685 33 TORSBY
Tel: (0)560-712 84 <a.vannevik@tordata.se>
(suppl) Inga-Greta Lindblom, Torsby <inga-greta.lindblom@torsby.se>

Norge södra Finnskogen Birger Nesholen, Gruetunet Museum, NO-2260 KIRKENÆR
Tel: 629-473 15 <gruetune@east.no>
(suppl) Jan Myhrvold, Gjerdrum <jmyhrvol@online.no>

Norge norra Finnskogen Rolf Rønning, Skaugbergetv. 54, NO-2433 HERADSBYGD
Tel: 624-165 67 <rolfro@frisurf.no>
(suppl) Mary G. Tangen, Tørberget <marygtangen@hotmail.com>

Landsnummer Sverige +46 Norge +47

FINNSAM-Info2004/4

FINNSAM INFORMATION

Årgång 10 Nr 4 – December 2004

och nu är det jul igen...

Det här året har gått fort, och varit ganska händelserikt. FINNSAM-folket har jobbat vidare med konferenser i Hamar, Mangskog och Los, och själv har jag gift bort en son, besökt New Sweden i Maine och Swenson Swedish Immigration Research Center i Rock Island, Illinois.

Planeringen för nästa år ser redan lockande ut. Bara tanken på att vandra i en doftande skog och titta efter stugrester, gör att slaskvintern i Stockholm blir mer uthärdlig, det kommer ljusare tider!

*God Jul! och
God Fortsättning
önskar
Elisabeth Thorsell (red)*

Nästa FINNSAM-info kommer i mars. Manusstopp 28 februari

Innehåll i detta nummer, bland annat:

- 1 Inbjudan till arkivkonferens i Karlstad
- 1 K G Johansson har gått bort
- 1 Rapport och protokoll från Los hösten 2004
- 1 Studieresa till Finland sommaren 2005
- 1 Preliminärt program för Vårkonferensen i Nås och Järna
- 1 Kassören informerar

Inbjudan till FINNSAM:s arkivkonferens i Karlstad 30-31 januari 2005

Pga materialbrist blir det ingen arkivkonferens i Åbo vintern 2005. Det finns helt enkelt inte så mycket källmaterial där som är av värde för oss med skogsfinskt intresse. Istället kommer vår vinterkonferens att förläggas till Karlstad, där Värmlandsarkiv ger oss goda möjligheter till arkivforskning. Sammankomsten sker söndagen den 30 januari och måndagen den 31 januari.

Vi kommer att bo på Karlstads vandrarhem, lantligt beläget 3 km från centrum. Här finns särskild möjlighet att ta emot grupper. T.ex. finns en föreläsningssal här, där vi skall hålla till på söndagskvällen. För övernattningen gäller dock att ni tar med er sängkläder och handdukar! Någon städning av rummen behöver vi inte tänka på.

På måndagen är det arkivdag, då vi besöker såväl Emigrantregistret som Värmlandsarkiv. Båda arkiven håller till i Arkivcentrum inne i stan. Emigrantregistret har visst inget material för oss, men de är medlemmar i Finnsam och mycket intresserade av skogsfinnar ändå. Därför kan ett kortare besök där vara ett sätt att visa vår goda vilja.

För besöket på Värmlandsarkiv är det mycket bra om ni kan fylla i vilka arkivhandlingar ni är intresserade av att de plockar fram. Det underlättar ju för dem. Värmlandsarkivs hemsida hittar ni på www.ra.se/vla Kanske kan ni se där vilka handlingar som finns!

Kostnad

Söndag-måndag c:a 650 :-/pers i flerbäddsrum inkl. mat, logi och arkivbesök
c:a 450:-/pers utan övernattnings och frukost på vandrarhemmet

Tillägg för boende i dubbelrum på vandrarhemmet: 45 :-/pers; i enkelrum 145:-/pers

Sista anmälningdag: 10 januari (hör av er i förväg om faktura önskas)

Välkomna till Karlstad!

Söndag

Inledningsvis kommer Maths Östberg från Finnskogsmuséet i Skräddrabo, Alfta att presentera den kartläggning han gjort av samtliga kända skogsfinska byggnader i Dalarna. Han kommer också att presentera sina bedömningar av byggnadernas skick och bevarandevärde. Det är Maths som gjort den unika skogsfinska karta som ingår i "Det skogsfinska kulturarvet". Boken blev ju en succé. Upplagan på 2.000 ex. tog snabbt slut. En överupplaga av kartan finns fortfarande kvar.

Hela konferensen avslutas med FINNSAM's vårmöte, som också är årsmöte. Detta är ju vårt forum för delaktighet, diskussion och demokrati i nätverket. Deltagare, ansvariga och styrelse har möjlighet att initiera eller presentera aktiviteter som planeras, pågår eller har avslutats.

Här redovisas verksamheten under året och ledamöter till ledningsgruppen (styrelsen), ska utses från de olika finnskogsområdena.

Till konferensen har såväl landshövding, som länsantikvarie och Dalarnas Museum också inbjudits. Syftet är att delge de kunskaper som finns inom FINNSAM och skapa en dialog om arbetet med att tillvarata den skogsfinska kulturen i Dalarna.

Kassören informerar

Nu är det åter dags att förnya Ditt medlemskap i Finnsam!
Medlemsavgiften är oförändrat **110 kronor för två år**, dvs. för åren 2005 och 2006.

För denna avgift får du vårt medlemsblad fyra gånger per år.
Använd det inbetalningskort som bifogas utskicket!

OBS! Glöm inte fylla i Dina avsändaruppgifter om dessa saknas på inbetalningskortet.

Gör du en inbetalning via internet är detta ännu viktigare eftersom det är mycket svårt att ta reda på vem som har gjort inbetalningen om avsändaruppgifter saknas.

Du som bor i Finland har möjlighet att betala för fyra år på en gång, dvs. dubbel avgift!

Tor Eriksson

Välkomna till Nås o Järna Finnmarker !

I förra numret av FINNSAM-info gjordes en påannonsering av vårkonferensen, 20-22 maj 2005. Inbjudan med deltagaravgifter kommer i nr. 1/2005. Vi har programmet klart, men håller på att jaga fler sponsorer. Skogsfinska byggnader ska det handla om.

Konferensen kommer att startas och avslutas på Snöå bruk i Dala-Järna. Där i kanten av golfbanan och rullskidbanorna bjuds vandrarhemsboende och konferensande i en fantastisk miljö. Boende erbjuds i allt från enkelrum till lågprisboende (165:-/natt inkl. frukost).

Man kan delta allt från en till tre dagar.

Fredag

Börjar med inkvartering vid 17-tiden, följt av en temakväll i den intilliggande "Skogsarbetarbyn". Där ska vi äta kolbullar, se hur skogsarbetarna bodde vid förra sekelskiftet och få information om några pågående finnskogsprojekt (inomhus vid dåligt väder). Det blir också tid att umgås och prata om skogsfinskt som ej ingår i programmet.

Lördag

De som övernattar börjar med frukost. Buss med guidning startar för alla med riktning Närsen (Sormula), via Nås. I bystugan kommer föreståndaren för "Norskt Skogsfinskt museum", Birger Nesholen att delge oss sina enorma kunskaper om skogsfinska byggnadstraditioner. Inriktningen blir bastur, rior och rökstugor. Varför ser de ut som de gör ? Hur fungerar de ? Birger har med sig några av sina tiotusentals bilder från de norska, svenska, finska, estländska och ryska svedjeskogarna. Därefter ska vi se exempel på dessa byggnader "live" – där de står.

Närsens bystugeförening serverar oss lunch, därefter tar de oss med på en "bastuvandring" i byn. Här har bastutraditionerna funnits kvar in i sen tid. Under vandringen får vi också se andra go'bitar.

Därefter går bussen via Kölaråsen (Ronkala) till "Bössmen's", Stora Digerliden (*Vilhula*). Finnmarkens mest kompletta finngård med byggnader på ursprunglig plats. Familjen Axelsson tar emot oss med fika och guidar oss i bössmedjan, rökbastun och rian.

Sen går färden till vad som brukar kallas "Bergslagens pärla bland rökstugor", Oxfallet. Föredömligt renoverad av Jont-Nils på 80-talet efter agerande från bl.a. Ivan Höök i Sågen.

Dagen avslutas på Sveriges enda hembygdsgård med alla de tre karaktäristiska skogsfinska byggnaderna, Finnmarkens Hembygdsgård, Lattao i Krok-torp. Där kommer det bl.a. att serveras middag, Motti o Fläsk. Hembygdsföreningen och Vansbro kommun är värdar. Bussen går på kvällen sen åter till Snöå bruk. Alltså upplagt för en lång, lärorik och intressant dag för alla med skogsfinskt intresse.

FINNSAM:s arkivkonferens i Karlstad 30-31 januari 2005

Preliminärt program

Söndagen den 30 januari

- 11.30 Inkvartering på Karlstads vandrarhem
- 12.00 Lättare lunch på Karlstads vandrarhem
- 13.30 Karlstads hembygdsförening visar Gammelgården i Mariebergsskogen, med finsk/svensk 1700-tals miljö
- 15.00 Kaffe på Värmlands Museum
- 15.30 Egen rundvandring på Värmlands Museum, med bl.a. en mindre utställning om skogsfinnarna
- 17.30 Middag på restaurang i Karlstads centrum
- 20.00 Föreläsning på Karlstads vandrarhem av Gabriel Bladh och/eller Peter Olausson: Boken "Vandrat hit som andra finner att söka sin föda" presenteras

Måndagen den 31 januari

- 08.00 Frukost på vandrarhemmet
- 09.30 Emigrantregistret/Värmlandsarkiv visas
- 10.30 Kaffe på Arkivcentrum
- 11.00 Emigrantregistret/Värmlandsarkiv visas
- 12.00 Lunch på Centrallasarettet i Karlstad
- 13.00— Tid för egen forskning på Värmlandsarkiv. Peter Olausson hjälper oss tillrätta. Arkivet är öppet till kockan 20.00 på måndagar, så vi har gott om tid för besöket.

Anmälan till: Tor Eriksson, Västra Nobelgatan 22, 703 55 Örebro
tel. 019-12 08 84 (Från Norge: +46 19 12 08 84). e-post: tor.eriksson@telia.com

Här anmäler jag mig/oss till FINNSAM-konferensen i Karlstad 30-31 jan. 2005

Namn:.....

Adress:.....

Tel:..... E-post:.....

Söndag-måndag (c:a 650:-, inkl. logi)

Söndag-måndag (c:a 450:- utan logi)

Jag/vi önskar flerbäddsrum..... dubbelrum..... enkelrum.....

Övriga önskemål:

Dessa arkivhandlingar är jag intresserad av på Värmlandsarkiv.....

.....

K G Johansson är död!

Vår käre skåning i Hällefors, K G Johansson, har nu lämnat oss för alltid. Första gången jag träffade KG var våren 1992. Jag hade då ett beredskapsarbete på Örebro läns museum. Utanför Hällefors finns det ett friluftsmuseum som heter Finnstigen. Här är skogsfinska miljöer uppbyggda med byggnader och annat. Här stötte jag på KG, som bl.a. murade ugnskomplexet i den parstuga som innehåller en finsk rökstuga och en svenskstuga.

Han var med och bildade Finnsam och deltog sedan troget på våra sammankomster under många år. Under ett antal år var KG även ordinarie ombud för Bergslagen i vår ledningsgrupp. En insats han då gjorde var att ta fram en särskild Finnsamtröja och ett Finnsamstandar. Tröjan var gråmelerad med tryck i mörkgrön och orange färg. Han var även med och arrangerade Finnsamkonferensen i Ljusnarsberg våren 1999. Vi som har varit med länge i Finnsam har alla våra egna minnen av KG.

När jag lyssnar kan jag höra hans bullrande stämma kryddad med grova ord. Hans skämtlynne och nyfikenhet är två egenskaper jag aldrig glömmer. Då någon fick syn på en inristning, som t.ex. ett pentagram på en byggnad var KG:s intresse fångat. Jag hade förmånen att flera gånger få följa med KG runt i bygden för att titta på hus eller järnframställningsplatser. En händelse som etsats sig fast i mitt minne är när KG från en övergiven bosättning tog med sig ett stort gångjärn hem, som det fanns en viss stämpel på. Han samlade på sådana saker som andra betraktar som skrot.

Eftersom jag ägnar mig rätt mycket åt arkeologi och liknande i Örebro län känner jag stor saknad efter KG. Jag tänker som hans gode vän Åke Granberg att det och det skall jag prata med KG om. Det går nu tyvärr inte mer. Om han hade fått vara frisk hade han haft många år kvar att ägna sig åt t.ex. järnhantering som kanske var hans allra största intresse. Cancer som han led av är ju en grym sjukdom som kan släcka blomstrande liv långt i förväg. KG:s minne kommer ändå alltid att lysa klart inom Finnsam.

Hans intresse för järnhantering märktes i att han tillsammans med Åke Granberg inventerade och dokumenterade en mängd förhistoriska järnframställningsplatser runt om i Hällefors kommun. De byggde även en ugn på hembygdsgården i Grythyttan för att kunna visa hur man producerade järn förr.

För att uppmuntra KG skickade Finnsam en stor blomsterbukett till honom i början av sommaren. Då visste vi inte hur illa det var ställt, men samtidigt var det nog ändå bra att vi på något vis kom ihåg honom när han ännu var i livet. Efter hans död har vi betalt in en summa till Cancerfonden för att hedra hans minne.

*Några ord i all anspråkslöshet
av vännen Tor Eriksson*

Studieresa till Finland sommaren 2005

Sommarens resa till Finland, med Maud Wedin och Mary Tangen som värdar, blev ju inte av pga ekonomiska skäl. Den skulle helt enkelt bli för dyr ansågs det. Nu har jag, Tor Eriksson, tagit över idéen och skall försöka knappa på kostnaderna för att resan skall kunna genomföras sommaren 2005 istället. Har ni några bra förslag om hur priset för resan skall kunna bli så lågt som möjligt får ni gärna höra av er till mig!

Jag utgår från den färdplan som gjordes inför årets tänkta resa, men gör vissa ändringar bl.a. för att skära ned kostnaden. Måndagen den 15 augusti åker vi på egen hand till Stockholm, där färjan väntar på att skeppa över oss till Åbo. I Åbo väntar en stor bekväm turistbuss på oss med en svenskspråkig chaufför. Bussen tar oss sedan runt via Mikkeli, Savonlinna, Joensuu, Nurmes, Kuopio, Rautalampi, Jyväskylä tillbaks till Åbo igen. Så åker vi med båten från Åbo mot Stockholm söndagen den 21 augusti. Måndagen den 22 augusti tar vi oss sedan hem till våra hemorter på egen hand.

Vi kommer att bo på vandrarhem och liknande inrättningar. Maten är ju ett stort problem ur kostnadsskäl. På något vis kanske vi ändå kan få ned priset även för den. Kanske finns någon vänlig själ som kan bjuda oss på en viss del av maten? Det finns mycket som kan diskuteras vad gäller priset! Grundtanken är ändå att resan skall bli av nästa år för annars är det nog ingen idé att försöka igen. Min ambition är att priset för resan skall kunna komma ned på ca. 4.000:-, inkl. allt. utom den egna anslutningen till och från hemorten med Stockholm. Ju fler som följer med desto billigare blir ju framför allt bussen att hyra per person. Så sprid ut informationen om resan till så många som möjligt, så gör vi åtminstone allt vad vi kan för att den skall bli av nästa sommar!

Vi kommer att besöka museer, hembygdsgårdar med typiska finnmarksbyggnader, släktgårdar och platser som kända skogsfinska släkter härstammade ifrån. Vi skall prova på traditionell mat och bekanta oss med områdets historia och kultur. Vi hoppas även få kontakt med hembygdsföreningar och lokalhistoriker som delar vårt skogsfinska intresse.

För att kunna gå vidare med planeringen måste jag få in intresseanmälningar. De är inte bindande, utan mest för att jag skall få reda på om intresset är tillräckligt stort för att kunna ordna en resa. Om planeringen skall fortsätta kommer en detaljerad färdplan med anmälningsblankett i Finnsaminformation nr 1, 2005.

Skicka vid Din intresseanmälan gärna med synpunkter och önskemål om bl.a. prisreducering!

Maila eller ring till

Tor Eriksson, Örebro
E-post: tor.eriksson@telia.com
Tel: (0)19-12 08 84

Presentation av *Finnskogen – en vägvisare*

För mig som är född och uppvuxen i Partille utanför Göteborg blev mötet med Finnskogen längs den svensk-norska gränsen som att möta en helt ny värld. I detta till största delen skogsbeklädda område gömde sig en fantastisk natur- och kulturbygd med en lång och spännande historia.

Resultatet av detta möte blev sent omsider en bok – *Finnskogen – en vägvisare* –, utgiven på Heidruns förlag. Boken är tänkt att fungera som en personlig guide till ett område som jag hoppas att många fler ska upptäcka storheten i, precis som jag gjorde.

Intresset vaknade under ett skidläger i Mattila då jag för första gången personligen fick höra berättelserna om svedjefinnarna från Savolax som hittat nya skogar så långt hemifrån. Om hur de fann nya marker att svedja, om deras råg som gav så mycket större skörd än de inföddas utsäde, om den energieffektiva rökugnen och naturligtvis de förmågor som så småningom fick svenskarna att tro att finnarna var trollkunniga.

Under de vandringar och besök som jag gjort på skogen i arbetet med boken, har jag haft förmånen att bli guidad av människor från området som visat sig vara både kunniga och roliga samtidigt som de lyckas förmedla detta till andra.

Kjell T. Nielsen i Finnskogen Turistforening är en sådan människa. När vi satt på trappan till Övre Berget en sensommarkväll 1999 berättade han vad som hände en förmiddag när han satt och pratade med Ments Skolegården som bodde där så sent som för drygt tjugo år sedan:

– Ottar från Nedre Berget kom gående. Han hade armen i armhålan och satte sig tyst ner jämte oss. Ottar var inte precis pratsam av sig och han satt där och lyssnade i tio minuter innan han plötsligt sa: ”Du Ments, jag tror att jag har brutit av mig armen!”

Kjell T. Nielsen fick först efter övertalning lov att köra iväg Ottar till sjukhuset.

I min bok har jag försökt blanda anekdoter som denna med fakta och skrönor om finnarna och deras historia och vad som hände här under andra världskriget. Men minst lika viktigt har det varit att berätta hur livet på skogen gestaltar sig idag, vilka människor och djur som bor där och hur de lever. Och det är på den punkten som Finnskogen överraskat mig mest!

Mitt i detta vidsträckt område fann jag ett rikt kulturliv. Till exempel konstnärerna Hanne Borchgrevink och Tore Hansen som lever och arbetar vid sjön Røgden. De har lyckats med konststycket att kombinera ett konstnärsliv som ofta kräver deras medverkan i storstadslivet i Oslo med stillheten och närheten till naturen i Finnskogen. Och kan dessutom hämta inspiration från båda kulturerna.

Ett stort tack till alla som gjort det möjligt för mig att få uppleva den unika Finnskogen!

Florence Oppenheim
oppenheim@telia.com
www.heidruns.se

Hft. 4-färg ill. 144 s.
ISBN: 91-88056-83-X
ca-pris: 170 kr

IN MEMORIAM

Vår vän och finnsamkollega K G Johansson från Grythyttan är borta. Under flera år kämpade han mot sjukdomen. Till sist blev den honom övermäktig. Han avled den 23 juli 2004, saknad av barn, släkt och vänner.

Vi kände KG som en hängiven fritidsforskare inom flera områden med historisk inriktning.

Den skogsfinska kulturen intresserade honom och särskilt den byggnads-historiska delen. Detta resulterade bland annat i att han aktivt medverkade i sökandet efter bevarade byggnader av skogsfinsk karaktär.

I sin hemkommun Hällefors jobbade KG handgripligen med och ansvarade för restaureringen av rökbastun och torpstugan vid ”Petterstället” i Mången.

Han var en flitig deltagare i Finnsam-konferenser både i Sverige och Norge.

Det var givande att diskutera med KG. Ofta kom han med idéer om nya infallsvinklar i forskarfrågor.

Vi minns honom också som glädjespridaren med ”glimten i ögat” som gärna skämtade.

Även om han inte längre är bland oss kommer han att finnas i vårt minne och inspirera till fortsatt intresse för skogsfinnarnas historia.

Åke Granberg

*En försmak på Vårkonferensen – Bastun på ”Bössmen´s”, Stora Digerliden
(foto: Bo Hansson)*

FINNSAM-konferensen i Los hösten 2004

AV TOR ERIKSSON

Fredagen den 24 september

Orten *Los* i västra Hälsingland var mötesplats för höstens Finnsam-konferens. *Los* har även kallats för "ärkestiftets tak". Det är en egen socken, som också inrymmer en stor del av Orsa Finnmark. Det såg ut att bli en välbesökt helg för på deltagarlistan kunde jag räkna till över femtio anmälda personer. Först intogs lunch på Hotell Loosgården och sedan bar det iväg ut på finnbygden.

Vi for till lämningarna efter *Sophiendals glasbruk och blåfärgsverk*. Av anläggningen som på sin tid kallades för "Undret i storskogen" finns idag knappt några spår alls. *Allan Nyström* har för Radio Gävleborg intervjuat *Ivan Vallberg* år 1982. Som gammal berättade han om tillverkningen av *Losflaskan*, en produktion som pågick här under en kort tid på 1700-talet. På platsen kan man idag finna små glasbitar från den här tiden. Glasbruket efterträdde det blåfärgsverk som tidigare fanns här för utvinning av kobolt. Försedda med en ritning över området strövade vi runt för att försöka förstå hur det en gång har sett ut här.

Via hembygdsgården i *Los* kom vi senare till *Los kyrka*, där komminister *Markus Frank* mottog oss. Före kyrkans tillkomst fanns här ett kapell. *Los* hörde till *Färila* pastorat, men blev eget pastorat kring 1850. Då byggdes torn på kyrkan och prästgård. Den gamla bruksklockan från 1700-talets gruvtid hänger i kyrkans vapenhus. Den användes som kyrkklocka till 1847. Kyrkans predikstol är belägen på ursprunglig plats ovanför altaret.

En promenad åter till *hembygdsgården Gammeltoften*, där *P. A. Pettersson* samlade in oss för visning. Gården är belägen på platsen för *Calmeters* bruksherrgård. Det var femton byggnader här. Skyltar visar var de olika husen var placerade. Den blomstrande tiden för glasbruket och gruvan var 1750- och 1760-talen. Från *Sophiendals glasbruk* kommer delar av hembygdsgårdens huvudbyggnad. *Visthusboden* från 1600-talets början, flyttad från *Tenskog*, är gårdens äldsta hus. På hembygdsgården finns två gamla finnplogar bevarade. Det är ovanligt. Bland samlingarna såg jag även en särskild *Losdräkt* och några fina gröna *Losflaskor*.

Efter middagen blev det två kvällsföreläsningar på hembygdsgården. *Maud Wedin* inledde med en betraktelse över den skogsfinnska kolonisationen i *Los*-området. Inflyttningen skedde via *Gästrikland* till t.ex. *Los*. De första bosättningarna i *Los* sker i nuvarande kyrkbyn och *Norrbyn*. *Roger Persson*, tidigare anställd på *Edsbyns Museum*, följde genom att citera *Gottlunds dagbok* från 1817 med oss till *Kvarnberg* och *Tenskog* som *Gottlund* besökte i *Los*. Så var det så småningom slut på fredagen.

Lördagen den 25 september

Dagen begynte med ett par föredrag på hembygdsgården varvat med frukost

Sällskapet Släktforskarne Fagersta arrangerar en STUDIERESA TILL HELSINGFORS KRIGSARKIVET OCH RIKSARKIVET 15 – 17 mars 2005

Alla tider lokala! (Finland 1 timme före Sverige)

15.3.

Avresa från Fagersta Brukshotell	kl 12.00	
Västerås Rocklunda	kl 13.00	
<i>Silja Symphony</i> avgår från Stockholm	kl 17.00	
Hytt Tourist 1 (B) dubbelhytt. Önskemål om enkelhytt, handikaphytt, allergihytt bör anmälas.		
Buffé (för dem som beställt)	kl 17.30	extra kostnad 258 kr

16.3.

Frukost		
Ankomst till Helsingfors	kl 09.30	
Krigsarkivet, guidning	kl 10.30	extra kostnad (några Euro)
Lunch på Riksarkivet		extra kostnad 6 Euro
Guidning på Riksarkivet + ev. egen forskning		
<i>Silja Symphony</i> avgår från Helsingfors	kl 17.00	(Finsk tid!)
Ingen buffé beställd av arrangörerna.		

17.3.

Frukost		
Ankomst till Stockholm	kl 09.30	
Hemresa		

Pris: ingår buss från och till Fagersta. Bussen är med i Helsingfors. Plats i dubbelhytt Turist 1 (B) samt frukost T/R. Med 40 deltagare, blir priset **Ca 1000 kr per/person + ev. buffé 258 kr.**

Vid anmälan förskotts betalning 200 kr, som vid avbokning ej återbetalas.

Anmälningsblanketter och förfrågningar ang. betalning:

Seija Vuorinen

Seija Vuorinen
Granströms väg 7

737 31 Fagersta
tel. 0223-162 37

seija.vuorinen@telia.com

Sista anmälningsdag 15 januari 2005!!!!

ven. Korrektur är läst. Vissa kompletterande och förklarande avsnitt återstår att författa. Ambitionen är att boken ska kunna läggas fram på bokmässan hösten 2005.

b *Ekonomisk rapport.* Tor Eriksson lämnade en ekonomisk rapport. I skrivande stund finns på de svenska bank- och postgirokontona 69 930,82 kr respektive 8 051,37 kr och det norska pgkontot 3 044,93 kr samt i kassa 109,00 kr. Härtill kommer ett bokpostgirokontot på 9 762,20 kr.

c *Bokpresentationer.* Lars-Olof Herou omtalade att en ny bok om rökstugor är på gång. Den tas fram i samverkan mellan Torsby Finnkulturcentrum, Nils Holmdahl och honom själv.

d *Hemsidan.* Hemsidan med adress www.finnsam.org tas tills vidare om hand av Maud Wedin. Det innebär att hon tillfälligtvis är s.k. webbmaster.

§8 Minnestal för K G Johansson

Tor Eriksson höll en parentation till minne av avlidne K G Johansson. Han var i många år en av FINNSAM:s medlemmar. Minnstalet avslutades med en tyst minut.

§9 Övriga frågor

”Destination 344” Maths Östberg orienterade om det s.k. scooterprojektet, ett projekt inom ramen för EU:s mål 1, där den fjärde kulturen utgörs av den skogsfinska.

§10 Avslutning.

Maud framförde ett stort och varmt tack till arrangörer och medverkande föreläsare med flera, särskilt ansvarige Maths Östberg.

Kjell Söderlund
Ordförande

Jan-Erik Björk
Sekreterare

Berit Andersson
Justerare

Inga-Greta Lindblom
Justerare

och kaffe. *Maud Wedin* beskrev skogsfinska släkt- och ortnamn i Los-området. I jämförelse med Orsa Finnmark finns inte lika många finska ortnamn i Los Finnmark. Det beror på att hit kom bruksdriften tidigt. En typ av namn som nästan bara förekommer i Los och Orsa är *Noppi = Knopp*. Det är inte vanligt i övriga Norrland fick vi veta. Källa till släktnamnen i Losområdet är Gottlund. Inga släktnamn finns nämnda i traktens kyrkböcker.

Till förmiddagskaffet serverade Loos hembygdsförening med *Marlene Barrsten* och *Magnus Jansson* i spetsen den speciella Loostårtan. Den mycket välsmakande tårtan består av marsipan, vaniljkräm, hjortronsylt och grädde. Efter den njutningen porträtterade *Lars Lundin* Imber Nordin-Grip och hennes dokumentationsverksamhet i Los med omnejd. Här tecknade hon för Landsmålsarkivet i Uppsala ned seder, bruk, folktrö och dialekter. Imber, vars namn är en gammal hälsingeform av namnet Ingeborg, besökte Los tre gånger på 1930-talet. Lars Lundin har givit ut boken ”Seder och sägner från Loos socken” om Imbers verksamhet bland äldre människor i Los.

Efter lunch tog vi plats på bussen som skulle ta oss med ut på finnbygden. *Allan Nyström* var reseledare på bussen. Han är född i Los och har bl.a. bott på Kvarnberg. Allan berättade livfullt om sin uppväxt i trakten, då han t.ex. fick gå en mil för att komma till skolan i Los. *Mimmi Göllas*, antikvarie för företaget Propus, mottog oss på gården *Söres i Tenskog* som hon har dokumenterat. Söres har troligen varit en kringbyggd gård med portluder in på gården. Alla hus som behövs för att bedriva jordbruk i denna karga miljö finns eller har funnits. Mangårdsbyggnaden är uppförd på sent 1800-tal. Söres ägs och underhålls av syskonen *Halstensson* med Arne i spetsen. Under en bod fascinerades en del av en gammal finnplög som dröjt sig kvar.

Gården *Sigfridssons i Kvarnberg* är genuin men förfallen. Den var tänkt att flyttas till Loos hembygdsgård, men det blev inte så. På Kvarnberg bodde en gång Hilmer Sigfridsson, meddelare till Ingvar Jonsson. *Tora Kvarnåker*, arkeologutbildad vid Stockholms Universitet, ledde oss sedan till en kultsten med ristningar. I Hälsingland finns ristningar från bronsåldern och framåt. Kultstenens ristning, som har tillkommit någon gång under perioden från slutet av 1600-talet till 1800-talets början, utmärker enligt Tora kompassriktningar. Stenen kan visa vägen till kyrkan. Lite längre in i skogen ligger en gammal timmerlada med inskrift 1858. På en tall såg vi stora rivmärken efter björn och på marken längs stigen färsk björnsplinning. En dramatisk upplevelse!

Allan Nyström lärde oss att tre produkter har gjort Los känt: Losflaskan, Losbrynet och Loslimpan. Brynets historia börjar 1850. I Ryggskog finns lerskiffer som man gör brynen av. De skickades till Åhlén & Holm. På 1980-talet intervjuades Åke Borg av Allan om brynsågning. Nästa anhalt blev *Kvarnbergs-torp*, där *Mona och Jan Hedman* inbjöd oss till sin gård *Lustes*. I deras hem fick vi äta härliga smörgåsar som de gjort i ordning åt oss. Mangårdsbyggnaden är av samma typ som t.ex. Söres. Förutom ladugården som är riven står de andra husen på ursprunglig plats. På gården har en hel del gamla saker bevarats. En kista från 1600-1700-talet i svepteknik med rutmönstring tillhör dessa saker.

Någon timme senare dukades middagen fram på Hotell Loosgården. För den stod Ljusdals Kommun som även hälsade oss välkomna till den här bygden. Känd från "Hylands hörna" och även omnämnd och avbildad i det stora lexikonet "Musikens värld" är *Cecilia Bruce*. Hon bor i Järvsö sockens enda finnby Hästberg. Cecilia spelade på keyboard och sjöng bl.a. en del egna låtar om avgasrör och gräs som skall växa. Hon berättade även historier om gamla Johanna längst ut i glesbygdbyn. Historierna som hade en djupare mening lockade till allmänt skratt. Så avslutades lördagskvällen så småningom efter en mycket innehållsrik och givande dag.

Söndagen den 26 september

Efter frukost och Finnsamärenden på hembygdsgården förflyttade vi oss till *Los bibliotek*. *Eli Hynne* presenterade biblioteket som är försett med en särskild finnmarkshylla. En stor sak är den finnmarksdatabas man har fått bidrag till. I databasen läggs sådant in som finns på Los bibliotek avseende Orsa Finnmark och Los Finnmark. Man har börjat med det tryckta ordet i form av böcker och tidningsurklipp. Senare skall även ljudband och annat material förtecknas. Så småningom skall databanken läggas ut på internet. *P.A. Pettersson* har sammanställt en pärm, där man som icke datakunnig kan läsa om olika ämnen. Har man enkla frågor kan svaren sökas i pärmen. Med ABF bedrivs en studiecirkel för människorna i byarna på finnmarken. En fråga för cirkeln är hur man skall använda det digra materialet.

Så åter till Hotell Loosgården för lunch och sedan ett besök i *Loos Koboltgruva*. Ett bildspel kring 1700-talets historia inledde visiten. I en turistbroschyr som delades ut vid konferensens början kan man läsa om att i gruvan bröts kobolt till färg för Sveriges och Europas porslinsfabriker. Rundvandringen med guide som jag tyvärr missade fortsatte efter bildspelet i den originella timmeröverbyggnaden under jord på gångbanor och trappor med räcken. Kobolten som bröts här togs sedan om hand i Sophiendals blåfärgsverk. På så vis började och slutade konferensen med en skiftning i blått.

Särskilt nöjd är jag med att *Maths Östberg* som ansvarade för sammankomsten hade vidtalat rätt personer att ställa upp som de gjorde på alla ställen vi besökte under helgen. Det var många guider och gårdsägare som infann sig för att ta emot oss på bästa sätt. Loos hembygdsförening under ledning av värdarna *Marlene Barrsten* och *Magnus Jansson* ordnade allt åt oss på hembygdsgården och Gammeltomtens Camping som föreningen förestår.

Protokoll

fört vid FINNSAM:s höstmöte i Los den 26 september 2004

- §1 Mötet öppnades av Maud Wedin, Falun som hälsade alla välkomna till förhandlingarna.
- §2 Till ordförande för mötet utsågs Kjell Söderlund, Bollnäs.
- §3 Till mötets sekreterare valdes Jan-Erik Björk, Källby.
- §4 Till justeringsmän av protokollet valdes Inga-Greta Lindblom och Berit Andersson, Torsby.
- §5 **Kommande konferenser**
- a *Arkivkonferens i Åbo*. Tor Eriksson rapporterade om hittillsvarande planering. Enligt Leif Mether finns inte något arkiv av stort värde med skogsfinskt inriktning. Dock finns där bl.a. handskriftssamling av Gottlund, Portmans brevsamling, fina antikvariat etc. Ärendet hänsköts till ledningsgruppen för vidare hantering.
- b *Vårkonferens i Nås och Järna* våren 2005. Lars-Olof Herou informerade om planeringen hittills. Konferensen är tänkt att hållas under tiden 20-22 maj med inkvartering i Snöå bruk. På programmet står bl.a. byavandringar i Nås finnmark (Närsen) samt skogsfinska byggnader (Oxfallet). Föreläsare har engagerats, bl.a. Maths Östberg och Birger Nesholen.
- c *Höstkonferens i Norge* 2005. Jan Myhrvold orienterade om tänkt upplägg. Konferensen kommer sannolikt att gå av stapeln i Vinger/Brandval preliminärt den 23 september 2005. Lokala föreningar har visat intresse för medverkan.
- d *Vinterkonferens 2006*. Maud presenterade några tankar kring en eventuell forskningskonferens. Det var länge sedan sist, 1999 i Härnösand. Det är bra om vi kan upprätthålla och utveckla samarbetet med universitet och högskolor. Alternativ till sådan samverkan kan vara Mälardalens högskola, Karlstads Universitet-Torsby FC eller Gävle högskola. De församlade beslutade att hänskjuta frågan till ledningsgruppen för vidare hantering.
- §6 **Finlandsresa sommaren 2005.**
Tor Eriksson berättade om en eventuell resa till Finland sommaren 2005. Han hade undersökt ett tänkbart upplägg med utgångspunkt i Åbo. Eventuellt kan resan även innefatta Karelen. Intresserade skulle behöva åka till Stockholm på egen hand för gemensam avfärd därifrån. Information kommer att lämnas i FINNSAM-info under november.
- §7 **Rapporter**
- a *Segerstedtska samlingen*. Maud informerade om att all text nu är avskri-